

Στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης

Το τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων, μολονότι είναι νέο στο ακαδημαϊκό τοπίο της χώρας, έχει διανύσει μία αξιοσημείωτη πορεία επιδεικνύοντας έντονη δραστηριότητα και σημαντικά αποτελέσματα σε διάφορες κατευθύνσεις όπως η έρευνα, η διδασκαλία, η σύνδεση με Ελληνικές επιχειρήσεις και την τοπική κοινωνία της Σύρου, οι επιτυχημένες συμμετοχές των φοιτητών και αποφοίτων σε διαγωνισμούς σχεδίασης, η επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων σε ένα δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, και οι πολισιχιδείς φοιτητικές δραστηριότητες. Επιπλέον το Τμήμα έχει βασίσει την ανάπτυξή του στις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών, παρέχοντας στους φοιτητές και τους διδάσκοντες εργαλεία και υπηρεσίες που είναι σπάνια για τα Ελληνικά δεδομένα. Παρότι δυσμενές, το περιβάλλον εντός του οποίου δραστηριοποιείται το τμήμα ακόμα προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης: ως αποτέλεσμα της κρίσης, αναμένεται η Ελληνική αγορά να μετασχηματιστεί από «εξαρτημένη από το κράτος» σε «προσανατολισμένη στην επιχειρηματικότητα» δημιουργώντας ευκαιρίες σε αποφοίτους τμημάτων που χαρακτηρίζονται από διεπιστημονικές γνώσεις και ικανότητες να καινοτομούν.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν και αδυναμίες. Κάποιες, όπως η καθυστέρηση λήψης διπλώματος από τους φοιτητές οφείλονται τόσο στο υπάρχον νομικό πλαίσιο (πχ στην Ελλάδα δεν υπάρχουν βοηθοί διδασκαλίας - teaching assistants - και ο νόμος επιτρέπει στο φοιτητή αρκετή χαλαρότητα στις σπουδές), όσο και σε εγγενείς αδυναμίες του Τμήματος. Οι τελευταίες έχουν αντιμετωπιστεί σε αρκετό βαθμό, και η αποφοίτηση είναι σήμερα πιο σύντομη από παλαιότερα. Άλλες αδυναμίες οφείλονται κυρίως στην πολιτεία: για παράδειγμα, το Τμήμα, με 5 έτη σπουδών, έχει μόλις 13 μέλη ΔΕΠ που φορτώνονται υπερβολικά πολύ διοικητικό έργο, ενώ μεγάλο μέρος του διδακτικού έργου να ανατίθεται σε συμβασιούχους διδάσκοντες βάσει του Π.Δ. 407/80. Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα οφείλεται στη σημερινή κατάσταση της χώρας, που όχι μόνο έχει οδηγήσει σε δραματικές περικοπές χρηματοδότησης, αλλά επιπλέον δημιουργεί ένα εντελώς αβέβαιο περιβάλλον τόσο από οικονομικής όσο και από θεσμικής πλευράς. Οι προκηρύξεις νέων θέσεων ΔΕΠ έχουν μηδενιστεί, και η δυνατότητα σύναψης συμβάσεων με διδάσκοντες έχει γίνει οικονομικά αλλά και νομικά αμφίβολη. Επίσης, ο κίνδυνος βιαιών αλλαγών στο ακαδημαϊκό τοπίο της χώρας, χωρίς ακαδημαϊκά κριτήρια και στοιχειώδη στρατηγική ανάπτυξης δεν έχει δυστυχώς διαλυθεί όσο η χώρα είναι στο μέσον της κρίσης. Τα παραπάνω θετικά και αρνητικά σημεία, ευκαιρίες και απειλές φαίνονται συνοπτικά στον πίνακα 1.

Πίνακας 1: Θετικά σημεία, Αρνητικά σημεία, Ευκαιρίες και Απειλές (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats – SWOT) για το τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων.

Θετικά σημεία

- Ακαδημαϊκός χαρακτήρας (μοναδικός στην Ελλάδα, μοντέρνος διεθνώς, έμφαση στη καινοτομία και διεπιστημονικότητα, κλπ.)
- Ποιότητα αποτελεσμάτων σε πολλές κατευθύνσεις (έρευνα, εκπαίδευση, παρουσία φοιτητών, κ.α.)
- Δυνατό προφίλ αποφοίτων

Αρνητικά σημεία

- Υποστελέχωση σε μέλη ΔΕΠ
- Ελλείψεις σε κάποιες υποδομές έρευνας και κτίρια
- Καθυστερήσεις στην αποφοίτηση

Ευκαιρίες

- Μετασηματισμός Ελληνικής Αγοράς: από «εξαρτημένη από το κράτος» σε «προσανατολισμένη στην επιχειρηματικότητα»
- αναμένεται μεσοπρόθεσμα η ζήτηση στελεχών με διεπιστημονικές γνώσεις και ικανότητες να καινοτομούν
- Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για χρηματοδότηση προγραμμάτων εκπαίδευσης, έρευνας και ανάπτυξης

Απειλές

- Περαιτέρω περικοπές χρηματοδότησης στην παιδεία
- Μειωμένες θέσεις ΔΕΠ και συμβασιούχων διδασκόντων
- Κίνδυνος βιαιών αλλαγών στο ακαδημαϊκό τοπίο της χώρας, χωρίς ακαδημαϊκά κριτήρια σε περίπτωση περαιτέρω επιδείνωσης της κατάστασης της χώρας.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και το τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων εφαρμόζει μια μικτή στρατηγική που κύριο στόχο έχει τη διατήρηση και διάχυση των δυνατών σημείων που χαρακτηρίζουν το τμήμα σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση των, σε μεγάλο βαθμό εξωγενών, αδυναμιών του. Οι κύριες πτυχές της στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης του τμήματος Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων είναι οι εξής:

1. Διατήρηση και ενίσχυση του ξεχωριστού ακαδημαϊκού χαρακτήρα του τμήματος και της σχολής:

1.1. Διεξαγωγή νέων συνεργατικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, συμπεριλαμβάνοντας νέες μορφές εκπαίδευσης όπως η δια βίου μάθηση και η απομακρυσμένη εκπαίδευση σε σύγχρονα θέματα εκπαίδευσης μηχανικών σχεδίασης. Αυτή τη στιγμή συγκροτούνται τρία (3) τέτοια προγράμματα με το τμήμα σε ρόλο συντονιστή στις περιοχές της σχεδίασης υπηρεσιών (service design), βιώσιμης σχεδίασης (sustainable design) και σχεδίασης διαδραστικών συστημάτων (interactive systems design) και σε συνεργασία με σημαντικά τμήματα του Πανεπιστημίου (βλ. 1.2 παρακάτω), της χώρας (π.χ. ΕΜΠ, Παν. Κρήτης), και του εξωτερικού (T.U. Delft, Cologne University of Applied Sciences, Lancaster University).

1.2. Θεσμοθέτηση και ανάπτυξη της Σχολής Μηχανικών και Σχεδίασης (School of Design & Engineering): το Πανεπιστήμιο Αιγαίου έχει δεσμευτεί στη δημιουργία της Σχολής με έδρα τη Σύρο και με τη συμμετοχή των τμημάτων: (α) Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, (β) Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων, (γ) Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης. Η νέα Σχολή θα δημιουργήσει οικονομίες κλίμακας, νέες συνεργασίες και θα ενισχύσει την ποιότητα των αποτελεσμάτων σε πολλές κατευθύνσεις.

2. Διατήρηση των τωρινών θέσεων μελών ΔΕΠ και των συμβασιούχων διδασκόντων με ταυτόχρονη προσπάθεια δημιουργίας νέων θέσεων μελών ΔΕΠ (μόνο οι 13 από τις 25 οργανικές θέσεις ΔΕ του τμήματος έχουν καλυφθεί μέχρι σήμερα).

2.1. Χρηματοδότηση θέσεων συμβασιούχων διδασκόντων από άλλες πηγές, στο βαθμό που είναι αυτό εφικτό - μέχρι σήμερα αυτό έχει επιτευχθεί, σε πολύ δύσκολες συνθήκες, χρησιμοποιώντας τα αποθεματικά του Τμήματος από τη χρηματοδότηση μέσω ΤΣΜΕΔΕ (βλέπε Οικονομικά στοιχεία αμέσως παρακάτω),

2.2. Αναζήτηση νέων πηγών χρηματοδότησης για θέσεις ΔΕΠ και

συμβασιούχους διδάσκοντες, όπως τα παραπάνω εκπαιδευτικά προγράμματα (βλ. 1.1).

3. Διατήρηση της οικονομικής βιωσιμότητας του τμήματος με περικοπές εξόδων στο βαθμό που είναι αυτό εφικτό

3.1. Το πανεπιστήμιο και το τμήμα αιτούνται συνεχώς την παραχώρηση κτιρίων από το Δήμο Σύρου ώστε να ελαχιστοποιηθούν τα έξοδα για ενοίκια. Πρόσφατα ο Δήμος παραχώρησε 2 νέα κτίρια πολύ κοντά στο Α' Γυμνάσιο που θα στεγάσουν αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια και το εστιατόριο, και θα χρησιμοποιηθούν αντί άλλων κτιρίων που μέχρι σήμερα νοικιάζονται. Μάλιστα το ένα παραχωρημένο κτίριο είναι αρκετά μεγάλο και θα επιτρέψει τη δημιουργία νέων εργαστηρίων.

3.2. Σε μακροπρόθεσμη προοπτική, το τμήμα θα εγκατασταθεί στο παλιό Στρατόπεδο Σύρου.

4. Διατήρηση και ενίσχυση της υψηλής ποιότητας ερευνητικών αποτελεσμάτων, με προσέλκυση νέων ερευνητών και προγραμμάτων.

4.1. Έχει δημοσιευτεί πρόσκληση συμμετοχής σε διεθνή διαγωνισμό (λήγει 18/6/2012) για προμήθεια εργαστηριακού εξοπλισμού (χρηματοδότηση ΕΣΠΑ, περίπου 900 χιλ. Ευρώ), ο οποίος θα ενισχύσει εργαστήρια του τμήματος και κατ' επέκταση το εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο δίνοντας περισσότερες δυνατότητες συνεργασίας σε προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης, και βελτίωση της εκπαίδευσης που παρέχεται στους φοιτητές.

4.2. Τα μέλη ΔΕΠ του τμήματος συμμετέχουν διαρκώς σε προτάσεις έργων έρευνας και ανάπτυξης σε διάφορα εθνικά και διεθνή πλαίσια.

Η στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης ήδη αποδίδει σε αρκετές από τις παραπάνω πτυχές. Γι αυτό η ποιότητα των εξαγόμενων αποτελεσμάτων βελτιώνεται συνεχώς, παρότι η χρηματοδότηση του τμήματος έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία 2,5 χρόνια. Όμως, το Τμήμα δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως, και οι διδάσκοντες και οι φοιτητές του κοπιάζουν για να διατηρήσουν και να ενισχύσουν την ποιότητα των αποτελεσμάτων αντιμέτωποι με εξωγενείς απειλές και αδυναμίες και τη γνωστή γραφειοκρατία που δυστυχώς αντί να μειώνεται, εντείνεται. Είναι κρίσιμο, στο πλαίσιο της κρίσης που βιώνει σήμερα η χώρα, να αναγνωριστεί έμπρακτα από τους προϊστάμενους και ενδιαφερόμενους φορείς, δηλαδή το Υπουργείο Παιδείας και την τοπική αυτοδιοίκηση, ότι ένα νέο και καινοτομικό Τμήμα (το μοναδικό τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης στην Ελλάδα) δεν μπορεί να περιοριστεί σε αυτή τη κρίσιμη περίοδο της διαδρομής του, αλλά αντίθετα πρέπει να υποστηριχθεί ώστε να αναπτύξει στοιχειωδώς το προσωπικό, τα κτίρια και τις υποδομές του και εν τέλει να επιτελέσει το σκοπό του με ακόμα μεγαλύτερη επιτυχία, ως οφείλει.